

PRAŽSKÁ DEKLARACE

My, delegace národních vlád členských států regionu Evropské hospodářské komise Organizace spojených národů (EHK OSN), dále jen „region“, jakož i příslušní aktéři, včetně místní a regionální správy, mezivládních organizací, agentur OSN, odborníků a akademické sféry, soukromého sektoru, občanské společnosti, mužů, žen, dětí, mládeže, a ostatní účastníci Habitat III regionální konference „Evropský Habitat“, která se konala v Praze ve dnech 16.–18. března 2016.

Připomínáme výstupy z „Rámce ze Sendai pro snižování rizika katastrof 2015–2030“, „Akčního programu z Addis Ababy“ a „Agendy pro udržitelný rozvoj 2030“ obsahující zaměření na města prostřednictvím Cíle 11 i dalších cílů v celé této agendě, stejně jako v „Pařížské dohodě“.

Oceňujeme také specifické regionální schválené charty a strategie, jako jsou, mimo jiné, „Ženevská Charta OSN o udržitelném bydlení“ a „Strategie udržitelného bydlení a managementu pozemků v regionu EHK pro období 2014–2020“.

Sešli jsme se, abychom diskutovali o výzvách a příležitostech týkajících se zajištění přístupu k přiměřenému a dostupnému bydlení pro všechny v životaschopných městech a vztahujících se k udržitelnému rozvoji měst před zahájením konference OSN o bydlení a udržitelném rozvoji měst (Habitat III);

Diskutovali jsme o prioritách pro „Novou agendu pro města“ a o politických doporučeních představujících oficiální vstup do přípravného procesu konference Habitat III.

Odkazujeme na Rezoluci Valného shromáždění A/70/210 „Implementace výstupů konference OSN o lidských sídlech (Habitat II) a posílení Programu OSN pro lidská sídla (UN-Habitat)“.

My, účastníci regionální konference „Evropský Habitat“ vyjadřujeme svou upřímnou vděčnost a uznání vládě České republiky za velkorysé uspořádání konference a za její vynikající organizaci. Náš dík patří také hlavnímu městu Praze a jeho obyvatelům za vřelou pohostinnost poskytnutou všem účastníkům konference.

1. Konstatujeme, že je důležité podporovat:

- i. **Inovativní a produktivní města.** Zvýšení přitažlivosti a životaschopnosti měst se zaměřením na inovace a na přiměřené a cenově dostupné bydlení, zajištění rovnosti žen a mužů a posílení postavení žen, stejně jako zohlednění mládeže a genderových perspektiv. Vytváření pracovních míst by mělo být podporováno prostřednictvím podnikatelsky přívětivých podmínek, při současném respektování životního prostředí;
- ii. **Zelená, kompaktní, efektivně využívající zdroje a odolná města.** Zelená města, která jsou v lepším souladu s přírodou a jsou inkluzivní, životaschopná, kompaktní a odolná, představují prioritu politik na všech úrovních vlády i v rámci regionální spolupráce, zejména s ohledem na příslušníky zranitelných skupin, marginalizovaných komunit a na osoby se zvláštními potřebami.
Zvýšení efektivity využívání zdrojů v oblasti energie, vody, odpadů, užívání půdy a potravin, jakož i zmírnění emisí skleníkových plynů, zlepšení kvality ovzduší a péče o odpadní vody ve městech, společně s úsilím o města odolná vůči klimatickým změnám a dalším výzvám, jako jsou například povodně, sucho, vlny horka, přírodní a člověkem způsobená rizika, stejně jako zajištění přechodu na bezpečnou a udržitelnou městskou mobilitu, čistou a přístupnou městskou dopravu pro všechny;

- iii. **Inkluzivní a bezpečná města.** Řešení příčin diskriminace a nerovností, se zvláštním zaměřením na lidská práva ve městech na základě rovnosti žen a mužů, a důsledky jiných forem vyloučení a nerovných vztahů v oblasti správy z důvodu rasy, etnického původu, kultury, kasty, třídy, věku, schopnosti či zdravotního postižení, sexuální orientace, náboženského vyznání. To by mělo zahrnovat progresivní realizaci práva na přiměřenou životní úroveň pro všechny, včetně přiměřeného a cenově dostupného bydlení v souladu se závazky států;
- iv. **Dobrá správa měst.** Zlepšení správy měst zajištěním a posílením místní demokracie, participativního a víceúrovňového řízení, budováním kapacit místních orgánů i všech aktérů občanské společnosti a realizací holistických a integrovaných strategií pro udržitelný rozvoj měst. Udržitelné, inkluzivní a efektivní územní plánování a řízení je nástrojem pro zvýšení kvality života všech lidí. To by mělo brát v úvahu identitu měst a místní kulturu. Chránění charakteru měst a uznání jejich historie a tradic s cílem podpory sociální soudržnosti a občanských hodnot a předávání dědictví budoucím generacím. Posílení pravomocí žen a plná a rovná účast žen v ekonomice jsou životně důležité pro dosažení udržitelného rozvoje a významně posilují ekonomický růst a produktivitu.

Zdůrazňujeme, že:

- (a) Je nutné plánovat a spravovat městské oblasti prostřednictvím spolupráce národních vlád s regionálními a místními orgány a komunitami v rámci zavedených koordinačních mechanismů. To by mělo brát v úvahu funkční městské oblasti a metropolitní oblasti, stejně jako příležitosti v území v rámci budování vazeb město – venkov;
- (b) Města potřebují mít prostor a pravomoci, aby mohla být klíčovými aktéry při realizaci udržitelného rozvoje měst založeného na principech udržitelného rozvoje. Za tímto účelem je nutné zapojit místní orgány, a to zejména prostřednictvím jejich sdružení místních samospráv. Občané by měli být zapojeni a konzultováni ve všech fázích politického cyklu, od plánování až po realizaci, a to v dobře navrženém systému víceúrovňové správy;
- (c) Je také nutné zajistit shodu s právními požadavky nezávislých orgánů činných ve správě pozemků, jejich registrace; zajištění jistoty vlastnictví, transparentní a efektivní využívání půdy, registrace majetku a spolehlivý systém financování jsou základními předpoklady pro udržitelné, odolné a cenově dostupné bydlení a rozvoj měst;
- (d) Mezinárodní spolupráce a výměna mezi národními, regionálními a místními orgány mohou podporovat udržitelný hospodářský rozvoj, sociální ochranu a ochranu životního prostředí;
- (e) Integrovaná a místně orientovaná podpůrná opatření by měla usnadnit městům, včetně jejich okolí, aby mohla co nejvíce využít svého potenciálu a řešit specifické problémy, zejména v oblasti ekonomiky měst;
- (f) Sociální soudržnost, lepší přístup ke službám (ozelenění ploch, veřejná doprava, základní zdravotní péče, vzdělávání a kultura), bezpečnost měst;
- (g) Dlouhodobé a nespekulativní investice do bydlení a rozvoj měst, realizované s vědomím rizik, mohou stimulovat zaměstnanost ve městech;
- (h) Efektivní využívání zdrojů a podpora udržitelné spotřeby i modelů výroby jsou kritickými prvky pro města z hlediska řízení jejich růstu, zvýšení produktivity zdrojů a z hlediska oddělení hospodářského růstu od zvýšeného využívání zdrojů a jeho dopadu na životní prostředí;
- (i) Úsilí chránit a zabezpečit kulturní a přírodní dědictví přispívá k rozvoji udržitelných měst a komunit;
- (j) Považujeme cenovou dostupnost ve městech za klíčový faktor kvality života. To je také hlavní charakteristika životaschopnosti měst podporující hospodářský rozvoj a vytváření pracovních míst. Plánovaný rozvoj měst, který minimalizuje dopady na životní prostředí, může podpořit hospodářskou, sociální a environmentální udržitelnost a může zabránit nekontrolovanému rozrůstání měst;
- (k) Odpovědný rozvoj měst zohledňující možná rizika je také prostředkem ke zvýšení odolnosti měst vůči přírodním i člověkem způsobených nebezpečím i souvisejícím ekologickým, technologickým a biologickým rizikům, stejně jako vůči jejich kaskádovým efektům.

Výzvy v oblasti bydlení a udržitelného rozvoje měst v regionu

2. Naše země čelí mnohým výzám:

Městská chudoba: Hlavním problémem je nedostatek dostupného, přiměřeného, přístupného, obyvatelného a odolného bydlení a bezdomovectví. V některých městech existuje nedostatek veřejných prostorů, bezpečné a dostupné dopravy i základní občanské vybavenosti a služeb, jako je dodávka cenově dostupné energie pro všechny, což brání obyvatelům v přístupu k vybavení a k životní úrovni, která by měla být dostupná pro všechny. Nedostatečný přístup k některé ze základních služeb; vodě, kanalizaci, obydlí, energie pro domácnost, bezpečnosti potravin, zdravotní péči, vzdělávání a osobní bezpečnosti nepříznivě ovlivňuje zdraví obyvatel a brzdí hospodářský růst.

Rozšiřování neformálního a / nebo nevyhovujícího bydlení se stává realitou, protože ti, kteří nemohou vstoupit na trh s bydlením, jsou odsouzeni k žití ve slumech se špatnou infrastrukturou a nedostatečnými základními službami. V zanedbaných městských oblastech vyžadují fyzické a ekonomické aktivity v oblasti regenerace soudržný a vícerozměrný přístup, který je zvláště důležitý pro marginalizované skupiny obyvatel a jednotlivce, jejichž účinná integrace vyžaduje zaměstnání, vzdělání, zdravotní péči, bydlení a sociální integraci. Investice do bydlení plánované v segregovaných čtvrtích by měly mít za cíl řešení prostorové a sociální izolace marginalizovaných komunit, přičemž intervence by měly dodržovat zásady ne-segregace a de-segregace. Rostoucí dualita na pracovních trzích mění formy zaměstnání a zvýhodňuje ty s větším podílem přidané hodnoty před ekonomikou s tradičními pracovními místy s nízkou přidanou hodnotou. To významně přispívá ke zvýšení sociálních a prostorových nerovností. Rostoucí nerovnosti a nedostatek cenově dostupného a přístupného bydlení pro vrstvy obyvatel s nízkými a středními příjmy mohou vést k nekontrolovanému rozrůstání měst, zatímco nedostatek veřejných prostorů a veřejné dopravy brání přístupu obyvatel k vybavenosti a k přiměřené kvalitě života, která by měla být přístupná všem.

Demografické změny: Důležité demografické změny, jako je stárnutí a migrace, k nimž dochází v posledních desetiletích, vyžadují řešení. Stárnutí populace se stalo významným problémem, přičemž většina bydlení není dostatečně vybavena a není tak schopna vyhovět potřebám této rostoucí skupině obyvatelstva. Špatné podmínky bydlení mají přímý vliv na fyzické a duševní zdraví obyvatel. To odůvodňuje nutnost zajistit odpovídající a zdravé bydlení. Vzhledem k rostoucímu podílu stárnoucích obyvatel se zvyšují náklady na zdravotní péči a na zátěž systémů sociální péče; navíc většina bytů a veřejných městských prostorů není dobře přizpůsobena potřebám stárnutí populace ani rostoucímu počtu mladých lidí v některých jiných členských státech, což představuje výzvu v oblasti přiměřeného a dostupného bydlení a infrastruktury. Migrace vedla ke zvýšení rozmanitosti v mnoha městech, což je proces, který posiluje sociální inovace, přináší však s sebou výzvy v oblasti sociální soudržnosti, které vyžadují odpovídající politické odpovědi.

Klimatické změny a rizika katastrof: Existuje silný vztah mezi klimatickými změnami, snižováním rizika katastrof a územním plánováním, veřejnou dopravou, mobilitou a bydlením. Členské státy by měly, ve spolupráci s místními a regionálními vládami, usilovat o zmírnění dopadů a přizpůsobení se změně klimatu snižováním emisí skleníkových plynů prostřednictvím aktivit ve městech. To může zahrnovat taková opatření, jako jsou energeticky účinné budovy a zvýšení podílu obnovitelných zdrojů. Bytový fond, budovy a klíčová vybavenost, jako jsou nemocnice, školy, místa k práci, jakož i veřejná dopravní zařízení, by měly být nízkouhlíkové a odolné vůči přírodním i člověkem způsobeným nebezpečím a souvisejícím ekologickým, technologickým a biologickým rizikům, stejně jako jejich kaskádovým dopadům na infrastrukturu, na hospodářská aktiva a na zajištění obživy. Města by se měla zaměřit na prevenci katastrof souvisejících s vodou prostřednictvím vytvoření havarijních plánů a zvyšováním úrovně odpovídajících znalostí. Udržitelné potravinové systémy mají zásadní význam pro bezpečné, inkluzivní a odolné komunity, zatímco městské oblasti čelí vysoké míře potravinových odpadů, která dále roste s pokračující urbanizací.

Růst měst a jejich nekontrolované rozrůstání: Pokud není růst měst regulován, může vést k jejich nekontrolovanému rozrůstání. Členské státy by měly zabránit negativním dopadům na životní prostředí prostřednictvím strategického plánování lidských sídel v polycentrickém a vyváženém územního rozvoji s efektivními a bezpečnými multimodálními dopravními systémy. V prevenci nekontrolovaného rozrůstání měst musíme vzít v úvahu i náklady na zahušťování měst využíváním stávající urbanistické struktury a zachováním obyvatelnosti městského prostředí.

Koordinace v rozvoji měst: Plánovací strategie a nástroje je nutné implementovat v prostředí vyrovnanějších vztahů mezi veřejným a soukromým sektorem. Měla by se posílit spolupráce v oblasti městského plánování a řízení mezi různými úrovněmi správy, komunitami, místními nevládními organizacemi a soukromým sektorem. To s sebou nese zavádění opatření na národní, regionální a místní úrovni zajišťující, že politiky jsou vhodné pro odpovídající typ správy a zajistily tak co nejúčinnější výsledky. To zahrnuje nutnost pro všechny klíčové aktéry a obyvatele podílet se na rozhodovacím procesu týkajícím se městského plánování, protože vývojem v oblasti bydlení mohou být tyto skupiny ovlivněny.

Regenerace měst: Přeceňování technických aspektů výstavby a městského plánování (včetně zelených technologií) může ohrozit sociální udržitelnost a kulturní přiměřenost řešení v oblasti bydlení, stejně jako může ohrozit zachování městského hmotného a nehmotného kulturního dědictví, které nese paměť a identitu obyvatel města po generace. Vyvážený přístup k regeneraci měst by měl zohlednit sociální soudržnost a životní prostředí ve městech; v této souvislosti je nezbytným předpokladem místní plánování na lokální úrovni vytvářející živé společenství a životaschopná města. Tento přístup by měl zajistit vytváření veřejných prostorů jako klíčového prvku ovlivňujícího kvalitu života a identitu obyvatel města.

Relevantní využití technologií: Pokrok v oblasti technologií a dostupnost dat rapidně mění náš život a způsob, jakým jej organizujeme. Urbanisté by měli přijmout odpovídající technologické inovace, které umožňují efektivnější využívání dostupných dat. To vyžaduje vzdělávání a budování kapacit městských manažerů, těch, kteří rozhodují, i obyvatel. Otevřená a strukturovaná data jsou kritickou složkou transparentního a efektivního řízení a jsou podmínkou poskytování efektivních environmentálních a energetických služeb v městském prostředí. Je nutné vyvinout veškeré úsilí, aby sdílená data byla přístupná veřejnosti a aby zároveň chránila soukromí jednotlivců. Města by měla uvažovat o jednoduchých, interoperabilních a srovnatelných zdrojích dat a o standardech pro jejich sběr. Data by měla být transparentní a volně přístupná, aby mohla být využívána jako nástroj ke zvýšení odpovědnosti a zapojení lidí. Musí být řešeno technologické a digitální rozdělení v oblasti městského plánování a řízení.

Klíčové směry řešení z Prahy do Quita

3. Výše uvedené problémy bychom měli řešit prostřednictvím integrovaného přístupu k udržitelnému rozvoji měst, který obsahuje účinná opatření k řešení hospodářských, ekologických, klimatických, demografických, sociálních a kulturních problémů, s nimiž se městské oblasti potýkají.

Města by měla být „orientovaná na lidi“ a zlepšovat podmínky pro pohodu, vývoj a realizaci lidských práv všech obyvatel měst. Zejména takto:

Inovativní a produktivní města

- (a) Podporujeme města při posilování jejich vnitřního potenciálu pro inovace, včetně sociálních inovací a vytváření pracovních míst prostřednictvím zajištění příznivého podnikatelského prostředí, transparentních a předvídatelných místních politik a předpisů pro jistotu vlastnictví pozemků. Infrastruktura, přiměřené a cenově dostupné bydlení a trhy podporující místní hospodářský rozvoj si zaslouží podporu, stejně jako zaměstnanost a důstojná práce pro všechny, včetně mladých obyvatel, při současném respektování životního prostředí a posilování spravedlnosti a sociální integrace. Posílení hospodářského růstu napříč socio-ekonomickými sektory by mělo jít ruku v ruce s opatřeními na zlepšení odolnosti měst, včetně přechodu k cyklické a zelené ekonomice. To by mělo stimulovat výrobu v rámci vztahů město-venkov, dodavatelských řetězců i přispět k potravinové bezpečnosti měst, mimo jiné při podpoře udržitelného městského metabolismu, který sníží nerovnosti ve městech a napětí mezi městy a venkovem.

Zelená, kompaktní, efektivně využívající zdroje a odolná města

- (b) Podporujeme města, aby co nejlépe využívala přírodní zdroje, mimo jiné prostřednictvím územního plánování, a aby se zaměřila na efektivní využívání energie, vody, surovin, jako jsou beton, kov, minerály a pozemky, mimo jiné prostřednictvím efektivního hospodaření s půdou, aby se zabránilo nekontrolovanému rozšiřování měst a aby se posílil princip „víceúrovňového využití prostoru“. Podporujeme také přizpůsobení se klimatickým změnám i opatření na zmírnění dopadů a posílení odolnosti měst vůči záplavám, vlnám horka a přírodním a člověkem způsobeným katastrofám. Urbanizující se delty řek jsou v této souvislosti vystaveny extrémním i specifickým rizikům v důsledku kombinace sociálně-ekonomického a přírodního / environmentálního dynamického vývoje. Doporučujeme využívání zelených a modrých infrastruktur, stejně jako podporujeme řešení založená na přírodním základě, v návaznosti na preventivní infrastrukturu a na územní plánování jako nástroj pro předcházení katastrofám, zejména těch spojených s vodou, která mají velké dopady;

Inkluzivní a bezpečná města

- (c) Podporujeme řešení městské chudoby a vyloučení snižováním a prevencí prvotních příčin a důsledků nerovností a konfliktů prostřednictvím inkluzivního rozhodování, rovného přístupu k cenově dostupnému bydlení, transparentního a efektivního poskytování základních služeb, včetně dodávek vody a kanalizace, podporou mobility a zajištěním veřejných a zelených prostorů a jistoty vlastnictví. „Nová agenda pro města“ by se měla také zaměřit na vytváření dialogu a zmírňování konfliktů uvnitř a mezi jednotlivými komunitami, na boj proti všem formám diskriminace žen a dětí a na řešení specifických potřeb příslušníků zranitelných skupin, včetně uprchlíků a dalších skupin přistěhovalců. Zvláštní pozornost by měla být věnována posílení postavení a práv žen i mezikulturnímu a mezigeneračnímu dialogu. Města jsou místa, kde jsou soustředěny rozdíly a nerovnosti, a jsou to také místa, kde mohou různé kultury koexistovat, kde se etnická rozmanitost může stát zdrojem inovací a obnovy a kde je možná sociální mobilita;
- (d) Zajištění přístupných, bezpečných, inkluzivních a kvalitních veřejných prostorů a bezpečné dopravy podporuje rovnost ve městech, sociální soudržnost a lepší kvalitu života, se zvláštním zřetelem na potřeby mužů, žen, dětí, starších lidí a osob se zdravotním postižením;
- (e) Podpora zlepšení přístupu k základním službám umožňuje udržitelný růst a tvorbu pracovních míst, se zvláštním důrazem na posílení postavení žen a zlepšení rovnosti žen a mužů;

Dobrá správa měst

- (f) Podporujeme vypracování studií specifických pro jednotlivé země a doporučení založená na politikách a reagující na výzvy spojené s bydlením, rozvojem měst a s managementem pozemků prostřednictvím regionálních a tematických studií;
- (g) Použití výzkumu a inovací, rozvoj hloubkových analýz a zpráv ke zlepšení znalostí i dostupnost údajů založených na specifice dané země podporují otevřený přístup k údajům a znalostem vedoucích k harmonizaci definic, metodik, ukazatelů a standardů na regionální a mezinárodní úrovni, zajišťujících také účinnou kontrolu;
- (h) Podpora dialogu mezi všemi stupni správy a příslušnými aktéry a tam, kde je to možné, vytváření nových a podpora existujících místních, národních, regionálních a nadnárodních sítí, platforem a institucí, usnadňování výměny zkušeností a sdílení osvědčených postupů, včetně spolupráce typu město-město;
- (i) Podpora odpovídajících národních politik rozvoje měst, které jsou vstřícné vůči udržitelnému rozvoji měst a podporují územní soudržnost i jejich promítnutí do lokalizované městské legislativy a předpisů, respektujících, kde je to vhodné, princip subsidiarity;
- (j) Posílení využívání územního plánování a projektování rozšíření měst, vnitřní využití a regenerace zajišťujících přístup zdola nahoru a víceúrovňovou správu, jakož i integrované přístupy zahrnující všechny aktéry a obyvatele; spolupracující mechanismy pro územní plánování a řízení v metropolitních oblastech jdoucí za administrativní hranice by měly být posíleny a podpořeny integrovanými prostorovými strategiemi s cílem zajistit vyvážený územní rozvoj;
- (k) Posílení takových přístupů, které jsou efektivní, specifické, a proto mohou být pestré jako je rozmanitost zemí, ekonomik, společností a kultur v regionu. Zejména podpora navrhování a provádění vnitrostátních politik rozvoje měst podle přístupu založeného na dané lokalitě;
- (l) Podpora a budování kapacit místních orgánů jako klíčového prvku pro udržitelný rozvoj městských oblastí. To by mohlo být prováděno prostřednictvím podpory decentralizované spolupráce mezi místními orgány, posílením všech dotčených úrovní správy pro řešení sociálních, ekonomických, ekologických a demografických problémů rozvoje měst integrovaným způsobem, vytvořením legislativního rámce a konsolidací sdílených znalostních základů;
- (m) Zaměření na nakládání s pozemky a přístup k půdě jako nezbytného předpokladu pro udržitelný rozvoj měst, stejně jako zajištění udržitelných modelů financování, které zaručují veřejný prospěch vyplývající ze zvýšení hodnoty pozemků a z mobilizace vývoje kapitálových zisků ve městech ve prospěch územního plánování;
- (n) Budování odpovědnosti a pravidelné monitorování koherentní realizace „Nové agendy pro města“, cílů udržitelného rozvoje se zvláštním zaměřením na cíl 11 a další cíle v celé Agendě pomocí odpovídajících definovaných ukazatelů. To by mělo zahrnovat i regionální specifické dohody a strategie pro sběr a analýzu dat. Data by měla být shromažďována s využitím společných mezinárodních standardů, aby bylo zajištěno, že jsou kompatibilní mezi jednotlivými členskými státy. Data by měla být co nejvíce veřejně dostupná, aby podporovala tvorbu politik, výzkum i ekonomický rozvoj. Také globální a regionální úložiště dat je třeba dále rozvíjet k podpoře procesů tvorby politického rozhodování;
- (o) Podpora zdravých municipálních financí, aby města mohla poskytovat služby orientované na potřeby svých obyvatel. To zahrnuje podporu místních orgánů k lepšímu přístupu k finančním zdrojům, včetně posílení vlastních zdrojů příjmů zřizováním a zlepšováním tvorby příjmů a jejich kumulace na sub-národní úrovni, zlepšení přístupu k národním finančním prostředkům, ale také usnadnění přístupu na kapitálové trhy a přilákání domácích i přímých zahraničních investic;
- (p) Moderní legislativa a vhodné monitorovací instituce jsou pro zdravou hospodářskou soutěž na trhu klíčové, aby se zabránilo tržním spekulacím s bydlením a s pozemky;
- (q) Města potřebují mít možnost, oprávnění a zmocnění jednat o principech udržitelného rozvoje a být klíčovými aktéry při realizaci svého udržitelného rozvoje. Za tímto účelem by měly být místní orgány, zejména prostřednictvím svého zástupce ve sdružení místních samospráv, i občané zapojeni a konzultováni ve všech fázích politického cyklu, od plánování až po realizaci, a to v dobře navrženém systému víceúrovňové správy.